

ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ

(Ἀπόσπασμα)

ΚΑΙ ἡ κυρά - Βασιλική, ἡ μάγισσα, ἐξηκολούθησε :

— "Ὅταν ἐξουσίαζαν τὸ νησί μας οἱ καταραμένοι Βενετσιάνοι — ἀνάθεμά τους ! — προστάτης τοῦ χωριοῦ μας ἦταν, ὅπως μοῦ ἔλεγε ἡ μάννα μου, ὁ ἄρχοντας Δομενεγίνης. Αὐτὸς ὑπεράσπιζε ὅλα τὰ συμφέροντα τῶν χωριανῶν ἔς τὰ δικαστήρια· αὐτὸς ἀθώωνε τὸν ἐνοχο κ' ἐφυλάκιζε τὸν ἀθῶο. Ὅλο τὸ χωριὸ ἦταν ἔς τὰ πόδια του. Οἱ γονιοὶ μας, τὰ δέλφια μας, οἱ ἀδελφάδες μας, ἐδοῦλευαν τὰ χωράφια των κ' ἐδοσκαν τὰ κοπάδια των, πρῶτα γιὰ τὰ πρῶτα ἐξοδα τοῦ Δομενεγίνη κ' ἔπειτα γιὰ νὰ κουτσοζοῦν κι' αὐτοί. Κάθε μέρα, λέει ὁ λόγος, ἐρχόντανε ἑπτήδεσ δύο - τρεῖς δοῦλοι τοῦ ἀπὸ τὴν πόλι καὶ διάλεγαν τὰ πρασινώτερα λαχανικά, τοὺς ἀκριβώτερους καρποὺς καὶ τὰ τρυφερώτερα σφαχτὰ καὶ τὰ παίρναν γιὰ νὰ καλοφάη ὁ προστάτης μας ὁ Δομενεγίνης, χωρὶς νὰ πληρώνη, κοντὰ ἔς τὴ γυνῶσι, ποτέ του. Συχνὲς φορὲς ἐρχόντανε κ' ἡ ἀφεντιά του ἔς τὸ χωριὸ μας, κι' ὅταν ἐπατοῦσε τὸ πόδι του ἔς τὰ μέρη μας, κάθε σύζυγος ἔβυνε τὸ κεφάλι του, γιατί ἐξέχασα νὰ σοῦ πῶ πῶς ὁ Δομενεγίνης ἦταν ὁ φόβος κι' ὁ τρόμος τῶν ἀντρῶν κι' ὁ κακὸς δαίμονας τῶν γυναικῶν. Ἦταν πενηντάρης κ' ἐπάνω, κι' ἀκόμα κυνηγοῦσε τὲς γυναῖκες σάν πεινασμένος γερολύκος τὰ τρυφερά κοτόπουλα. Γι' αὐτὸ κάθε τίμιος οἰκογενειάρχης ἔπαιρνε τὰ μέτρα του κ' ἐφρόντιζε, ὅταν ἐπρόβαλλε ὁ ἄρχοντας μας ἔς τὸ χωριὸ, νὰ κρύβη ὅπως - ὅπως τὴ γυναῖκά του. Τότε λοιπὸν ἐξοῦσε κι ὁ Γιάννης τοῦ Στεφανῆ, ἓνα παλληκάρι ὡς ἐκεῖ πάνου ψηλὸ, ἀλύγιστος σάν κυπαρίσσι κι' ὡμορφος σάν φουντωμένος βασιλικός. Τὸ Γιάννη τοῦ Στεφανῆ ἀγάπησε κι' ἀγαπήθηκε κι' ἀπ' αὐτὸν ἡ Στέλλα τοῦ Διονύση, ἡ ὡμορφότερη παρθένα τοῦ χωριοῦ μας. Λίγες μέρες προτοῦ νὰ γίνουν οἱ γάμοι των, εἶχ' ἔλθῃ ἔς τὸν τόπον μας ὁ Δομενεγίνης, εἶδε τὴν κόρη κ' ἐτρελάθηκε ἀπὸ τὴν ὡμορφιά της. Ἦταν βέβαιος πῶς δὲν θὰ τοῦ γλύτωνε κι' αὐτή,

μὰ ἔλα τοῦ τοῦ κάπνισε νὰ τὴν ἀποχτήση πρῶτος αὐτὸς κ' ἔπειτα ὁ ἄντρας της! Ἐφυγε λοιπὸν ἔς τὴν πόλιν καὶ δὲν ξανᾶλθε. Οἱ γάμοι τοῦ Στεφανῆ ἦταν νὰ γίνουν τὸ δεκαπενταῦγουστο. Ὅλο τὸ χωριὸ γιορτιάτικα στολισμένο σωρευτήκε ἔς τὸ σπίτι τοῦ κύρ-Διονύση, κ' ἔγιν' ἓνας γάμος τοῦ δὲν θὰ ματαΐδουν τὰ μάτια μας. Εἶχε τελειώσει τὸ στεφάνωμα, κ' εἶχαν ἀρχίσει τὰ γέλια κ' οἱ χοροί, ὅταν ξάφνου φτάνουν ἀπὸ τὴν πόλιν δώδεκα χωροφύλακες, μπαίνουν σοβαρεμένοι ἔς τὸ σπίτι τῆς νύφης, προχωροῦν ἔς τὸ γαμπρὸ καὶ φωνάζουν:

— Ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου σὲ συλλαμβάνουμε! — εἶσαι ὁ φονιάς τοῦ Περδικάρη!

Μπορεῖς νὰ καταλάβῃς τί ἔγινε διὰ μιᾶς. Ἐγινε τ' ἀνάστα ὁ θεός. Ἡ νύφη λιγοθύμησε, τὰ ὄργανα βουδάρθηκαν, τὰ γέλια ἔσθυσαν κ' οἱ καλεσμένοι ἓνας-ἓνας, γιὰ κάθε ἀσφάλεια, τὸ 'κοφταν λάσπη.

Ἀληθινὰ τὴν παραμονὴ τοῦ γάμου εἶχαν σκοτώσει τὸν Περδικάρη. Ὁ Περδικάρης ἦταν ἐχθρὸς τοῦ θανάτου μὲ τὸ Γιάννη τοῦ Στεφανῆ, γιατί ἀγαποῦσε κι' αὐτὸς τὴ Στέλλα, κ' εὗρέθηκε σκοτωμένος ἀπὸ ἕξ ἀπὸ τὸ χωράφι τοῦ γαμπροῦ. Ποιὸς ἄλλος λοιπὸν τὸν ἐσκότωσε; Ὁ γαμπρὸς τάχασε ἅμα τὸν ἐπίασαν οἱ χωροφύλακες. Τοῦ ἦρθε ἔς τὴν ἀρχὴ νάντισταθῇ κ' ἔφαξε νὰ βγάλῃ ἄρματα.

— Ἀντιστέκεσαι κι' ὄλα, ἔ; τοῦ φώναξ' ὁ πρῶτος χωροφύλακας.

Τότε τοῦ πέρασαν τὰ σίδερα ἔς τὰ χέρια καὶ τὸν ἐπῆραν ἀλαλο ἔς τὴν πόλιν, μ' ὄλα τὰ μοιρολόγια τῆς μάννας του καὶ τὲς κατάρες τοῦ πατέρα του. Ἀμέσως τὴν ἄλλῃ μέρα ἦλθε πουρνὸ-πουρνὸ ἔς τὸ χωριὸ ὁ Δομενεγίνης ἀκολουθημένος ἀπὸ τρία μεγάλα ὑποκείμενα τοῦ τόπου. Ἦταν οἱ δικαστάδες, ὅπως ἔλεγ' ὁ κόσμος, κ' ἦλθαν γιὰ νὰ κάμουν ἀνάκρισι. Οἱ δικαστάδες ἔδειχναν μεγάλο σεβασμὸ ἔς τὸ Δομενεγίνην, κι' ὄλο τὸ χωριὸ ἔδλεπε, φῶς φανερό, πῶς μόνος ὁ Δομενεγίνης θὰ μπορούσε νάθωσῃ τὸ Γιάννη τοῦ Στεφανῆ. Ὁ Δομενεγίνης ἀληθινὰ ἔδειξε μεγάλο ἐνδιαφέρο γιὰ τὴν ὑπόθεσι. Ὁ πατέρας κ' ἡ μάννα τοῦ γαμπροῦ γονατιστοὶ τοῦ ἔλεγον:

— Ἀρχοντά μας, καλέ μας ἄρχοντα, σῶσέ μας τὸ παιδί μας καὶ νὰ γίνουμε σκλάβοι σου! Ἐλευθέρωσέ μας τὸ Γιάννη μας — εἶναι ἁθῶς, ἄρχοντά μας!

— Ἀθῶς δὲν εἶναι, ἔλεγε σοβαρὸς καὶ συγκινημένος ὁ Δομενεγίνης, μὰ θὰ τὸν σώσω ἢ θὰ φουρκιστῶ, γιατί πολὺ συμπαθῶ ἑσᾶς, τοὺς δύστυχους χωριανούς.

Ἐπειτα πάλι τὰ πεθερικά τοῦ Γιάννη θὰ πουλοῦσαν καὶ τὸ εἶναι των γιὰ νὰ λευθερωθῇ ὁ γαμπρὸς των. Εἶχαν τοῦ εἶχαν γίνῃ οἱ γάμοι: λοιπὸν ἔπρεπε νὰ σώσουν τὸν ἄντρα τῆς Στέλλας των. Ἐκεῖνη ὁμως, ποῦ θᾶδινε ὅ,τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε γιὰ νὰ σώσῃ τὸ Γιάννη της, ἦταν ἡ ἄμοιρη νύφη. Τὸν ἀγαποῦσε κατὰκαρδὰ καὶ τώρα τέτράδιπλα τὸν ἐλάτρευε, γιατί δὲν ἐπίστευε ποτὲ πῶς ἦταν φονιάς τοῦ δρόμου ὁ λεβέντης ὁ Γιάννης της. Ὁ Δομενεγίνης δὲν ἐπῆγε νὰ τὴν εὗρῃ βέβαια. Εἶπε μάλιστα πῶς δὲν θέλει καὶ νὰ τὴν ἰδῇ γιὰ νὰ μὴ συγκινηθῇ πολὺ ἢ φιλάνθρωπη ψυχὴ του καὶ γιὰ νὰ μὴν ὑποψιάσουν

τίποτε κ' οἱ ἀνακριτάδες. Τοῦ κάκου τοῦ μηνόυσε καὶ τοῦ ξαναμηνόυσε ἡ ὥμορφη Στέλλα νάκούσῃ τὸν πόνο της. Ὁ Δομενεγίνης δὲν ᾔθελε κατὰ κανένα τρόπο· ὁ ὑπηρέτης του ὁμως, ἕνας γέρωσ ποῦ τὸν ἔλεγαν Διαλάπα, ἐπῆγε κ' εὗρηκε μόνος του τὴ Στέλλα καὶ τῆς εἶπε :

— Σὲ συμπονῶ, κορίτσι μου, μ' ὅλη μου τὴν καρδιά· λοιπὸν θὰ σὲ κάμω νὰ μιλήσῃς ἡ ἴδια 'ς τὸν ἄρχοντά μας καὶ θὰ μεσιτέψω μάλιστα γιὰ τὸ καλὸ τοῦ ἀντρός σου. Μονάχα νὰ μὴ σταθῇς κουτὴ κι' ἀρνηθῇς τίποτε 'ς τὸν ἄρχοντά μας, γιατί πάει τὸ κεφάλι τοῦ Γιάννη σου!

Ἡ Στέλλα, μὲ τὴν ἀθωότητα ποῦ εἶχε, χάρηκε μέσ' ἀπὸ τὰ καῦμένα φυλλοκάρδια της. Ὡς τἀλήθεια λοιπὸν τὴν ἄλλη μέρα ὁ Διαλάπας εἶπε τῆς Στέλλας :

— Ἐτράβηξα τὸ διάολό μου γιὰ νὰ μισοκαταφέρω τὸν ἀφέντη μου νὰ σὲ δεχτῇ. Ἐπειδὴ ὁμως φοβᾶται πολὺ μὴ μάθῃ κανένας πὼς ἐδέχτηκε νάκούσῃ τὸν πόνο σου, πρέπει τὸ βράδυ τὰ μεσάνυχτα νάλθω νὰ σὲ πάρω « μετὰ φόβου θεοῦ » καὶ νὰ σὲ φέρω 'ς τὰρχοντικὸ τοῦ ἀφέντη μας. Κανένας δὲν πρέπει νὰ ξέρῃ τίποτε, γιατί χάθηκες καὶ σὺ — πάει καὶ τὸ κεφάλι τοῦ Γιάννη σου!

Ἡ Στέλλα εἶπε ἀποφασιστικά :

— Κανένας δὲν θὰ ξέρῃ τίποτε!

Ἦλθαν τὰ μεσάνυχτα καὶ μονάχα τὸ φεγγάρι εἶδε κατακίτρινο τὴν ὥμορφη Στέλλα νὰ πηγαίνει σὰν παραπονεμένη Νεράϊδα 'ς τὰρχοντικὸ τοῦ Δομενεγίνη. Τὸ ἄχτι καὶ τὸ κλάψι τῆς ἔδωκαν τὴ μελαγχολικὴ χάρι τοῦ ἀνοιξιάτικου κρίνου. Ὅταν ἔμπαινε 'ς τὸ σπίτι τοῦ ἀρχοντα ἡ καρδιά της ἐχτυποῦσε βαρεῖα καὶ φριχτὰ σὰν καμπάνα κοιμητηριοῦ τὰ μεσάνυχτα. Ὁ ἔρωτας ὁμως γιὰ τὸ Γιάννη της ἐδαλσάμωνε τὲς πίκρες της κ' ἔχυνε θάρρος 'ς τὴν ταραγμένη καρδοῦλά της. Τὰ περάσματα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Δομενεγίνη ἦταν θεοσκότεινα. Ἡ Στέλλα ἀκολουθοῦσε σὰν στραβὴ τὸ Διαλάπα ζερδᾶ, δεξιὰ, ἴσια, ἀνάποδα. Θάλεγες πὼς μαῦρα φεῖδια μὲ τὴν κοιλιὰ των στρηφογυρίζοντας εἶχαν χαράξει τοὺς δρόμους ἐκεῖνους. Τέλος ὁ Διαλάπας ἀνοίξε μιά πόρτα κ' ἔσπρωξε μέσα τὴ Στέλλα. Ἡ μαύρη κόρη βρέθηκε 'ς ἕνα μεγάλο δωμάτιο. Τὸ φώτιζε μισοσβυσμένη καντήλα, ποῦ ἔκαie μπροστὰ 'ς ἕνα σταυρωμένο Χριστό. Ἐκαμε τὸ σταυρό της ἡ θεοφοβούμενη Στέλλα κ' ἔτρεμαν τὰ χεῖλια της λὲς ἀπὸ θερμὴ δέησι, λὲς ἀπὸ κρῦο φόβο. Ἐπειτα προχώρησε 'ς ἄλλο δωματάκι κ' ἐθάμπωσαν τὰ μάτια της ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς. Ἀλλὰ ψυχὴ γεννημένη μέσα. Ὡς τὸ τέλος μπαίνει 'ς ἄλλο δωμάτια κ' εὗρέθηκε μπροστὰ 'ς τὸ Δομενεγίνη. Χωρὶς νὰ προφτάσῃ νὰ δῇ τίποτε, ἔτρεξε καὶ τοῦ φίλησε τὰ πόδια. Ἐκεῖνος τὴν ἐσήκωσε καί, σὰν πατέρας νὰ ποῦμε, τὴν ἔσφιξε 'ς τὰ στήθια του :

— Ψυχὴ μου, τῆς ἐγλυκολάλησε μὲ τὰ φαρμακωμένα χεῖλια του, — καὶ τὴν ἀδικοφίλησε ἀχόρταστα — ὁ Γιάννης τοῦ Στεφανῆ θάθωωθῇ.

Τὰ τελευταῖα λόγια ἔκαμαν τὴ Στέλλα νὰ μὴν αἰσθανθῇ τὸ φαρ-

μάκι τῶν φιλιῶν τοῦ ἄρχοντα. Ὁ Δομενεγίνης τότε λυσσιασμένος τὴν ἐκάθισε ἔς τὰ ξεραγκιανὰ του γόνατα. Ἡ Στέλλα ξεπετάχθηκε σὰν νὰ τὴν εἶχαν καθίσει σὲ πυρωμένα κάρβουνα. Ὁ ἄρχοντας ἔκαμε πῶς δὲν ἐκατάλαβε τίποτε καὶ τῆς εἶπε ξερὰ καὶ σοδαρά :

— Τί θέλεις ἐδῶ, κόρη μου ;

— Ἄρχοντά μου, νὰ σώσης τὸν ἄντρα μου καὶ πάρε μου τὴ ζωή !

— Θὰ τὸν σώσω, κόρη μου, γιατί σᾶς συμπαθῶ πολὺ ἐσᾶς τοὺς χωριανούς, ποῦ πάντα σᾶς ἀδικοθάνουν καὶ σᾶς ληστεύουν μερικοὶ ἄρχοντες. Ἐλα τώρα, κάθησ' ἐδῶ σιμά μου ! Καὶ ξανάκαμε νὰ τὴν ἐγγίξῃ. Ἡ Στέλλα ὁμως μαζεύτηκε.

— Ἀγρίμι εἶναι, θὰ σκέφτηκε μὲ τὸν ἑαυτό του ὁ Δομενεγίνης, κι' ἄλλαξε μέθοδο. Χτυπᾷ τὰ χέρια του καὶ μὲ μιᾶς παρουσιάστηκαν οἱ φίλοι του ἀνακριτάδες.

— Φίλοι μου, τοὺς εἶπε, τὸ κορίτσι ἀπὸ 'δῶ εἶναι ἡ γυναῖκα τοῦ φονιά... .

— Δὲν εἶναι φονιάς ὁ ἄντρας μου, ἔκραξ' ἡ Στέλλα, κι' ἀνήσυχη γύρισε δεξιὰ κι' ἀριστερὰ τὰ μάτια της. Οἱ ἀνακριτάδες ἐχαχάνισαν :

— Ὁ ἄντρας σου, τῆς εἶπαν, σκότωσε τὸν Περδικάρη' ὥς καὶ τὰ σκυλιὰ τὸ γνωρίζουν.

Τότες ἔπιασε πικρὸ τὸ παράπονο τὴν ἄτυχη κόρη. Ἐκρυψε τὰ χλωμά της μάγουλα ἔς τὰ χεράκια της κι' ἄκουε τοὺς κλαυμούς τῆς ἀγνῆς καρδούλας της νὰ βγαίνουν σὰν σπαρταρισμοὶ περδικούλας ἔς τὰ νύχια γερακιοῦ. Ὡς κ' οἱ πέτρες θὰ εἶχαν συγκινηθῇ, ἂν εἶχαν ἀναπνοή — ἔχι οἱ ἄνθρωποι ! Μὰ ὁ Δομενεγίνης κ' οἱ ἀνακριτάδες καὶ πέτρινη καρδιά δὲν εἶχαν. Πρῶτος ὁ ἄρχοντας τῆς εἶπε μὲ φαρμακερὴ γλυκάδα :

— Παιδί μου, μὴν κλαῖς· εἶσαι τόσο συμπαθητικὴ, ποῦ οἱ κύρ - ἀνακριτάδες ἀπὸ 'δῶ γιὰ σὲ μονάχα θὰ κάμουν ὅ,τι μποροῦν νὰ μὴν κόψουν τὸ κεφάλι τοῦ Στεφανῆ... .

— ὦ, ναί, ἀφεντάδες μου, ἔκραξε μὲ τρελὴ χαρά, ποῦ σ' ἔκανε νὰ κλαῖς καὶ νὰ μοιρολογᾷς περισσότερο τὴν ἄμοιρη κόρη, βγάλτε τὸ Γιάννη μου ἀπὸ τὴ φυλακὴ καὶ θὰ γίνω σκλάβά σας... .

— Ἐχεις τὸ λόγος μου, παιδί μου, εἶπε μὲ τρυφερότητα ὁ Δομενεγίνης. Οἱ φίλοι μου ἀνακριτάδες θὰ τὸν ἀθώωσουν ! Ἐλάτε τώρα νὰ πιοῦμε ἔς τὴν ὑγεία τῆς καλῆς αὐτῆς κόρης !

Ἐσαναχτύπησε τότε τὰ χέρια του, κι' ὁ Διαλάπας ἔφερε ποτηράκια κρασιοῦ. Ὁ Δομενεγίνης ἐπῆρε μόνος ἕνα διαλεγμένον ποτηράκι καὶ τὸ πρόσφερε τῆς Στέλλας. Ἐπῆραν ἔπειτα ὅλοι μαζί τὰ ποτήρια, τὰ τσοῦγκρισαν καὶ εἶπαν :

— Νὰ χαρῆς τὸν ἄντρα σου, κόρη μου !

Ἡ Στέλλα μ' ὅλη τὴν πίκρα της, ἔφερε πρόθυμα ἔς τὰ χεῖλια τὸ κρασί, ἀφ' οὗ ψιθύρισε ἡ μαύρη :

— Εὐχαριστῶ, πονετικοί μου ἀφεντάδες· ὁ μεγαλοδύναμος νὰ σᾶς πλερώσῃ τὴ χάρι, ποῦ θὰ κάμετε σὲ μιὰν ἀδύνατη νέα !

Ὁ Δομενεγίνης, ἐκεῖ ποῦ κατάπινε ἡ Στέλλα τὸ κρασί, παρακολουθοῦσε τάνεδοκατεδάσματα τοῦ λάρυγγά της σὰν γέρικη ἄλεπού,

ἔταν ματιάξῃ τὸ πουλάκι νὰ καταπίνῃ, ἀνασηκώνοντας τὸ κεφάλι, σπόρους ἔς τὸ πλούσιο χωράφι καί, προτοῦ νὰ καταξοχήσῃ τὰ παλά του κρέατα, λές καὶ διασκεδάξῃ νὰ τὸ καμαρώνῃ γεμᾶτο ζωή κι' ἀνυποψιάζικο πῶς οἱ φτεροῦγες τοῦ θανάτου ξαπλώνονται πιά κατὰ πάνω του. Νὰ μὴ σοῦ τὰ πολυλογῶ, ἡ Στέλλα δὲν ἔπιδε κρασί, μὰ ὑπνωτικό, κι' ὁ Δομενεγίνης πρῶτος κ' οἱ ἀνακριτάδες ἔπειτα πληρώθηκαν μὲ τὴν τιμὴ τῆς Στέλλας γιὰ τοὺς κόπους των νάθω-σούν τὸν ἀθῶο Γιάννη τοῦ Στεφανῆ. Ὅταν ἐξημέρωσε, βρέθηκ' ἡ Στέλλα, χωρὶς νὰ ξέρῃ πῶς, ἔξω ἀπὸ τὸ χωράφι τῆς. Ἐτρίβε τὰ μάτια τῆς κ' ἔθαρροῦσε πῶς εἶδε μαῦρα ὄνειράτα. Τὰ γονικά τῆς ἐπίστεψαν πῶς ἀπὸ τῇ λύπῃ τῆς θὰ εἶχε ξενοχτίσῃ ἔς τὸ χωράφι. Ὅταν τὴν ἐπῆγαν μέσα τοὺς ἔλεγε:

— Δὲν εἶμαι ἔς τὸ σπίτι τοῦ ἄρχοντά μας; Ποῦ εἶναι οἱ κύρ ἀνακριτάδες; Ἀ! τί γλυκὸ κρασί! Ἦλθ' ὁ Γιάννης μου, ποῦ τὸν ἐδγα-λαν ἀπὸ τῇ φυλακῇ;

Ἡ μάννα τῆς, γιὰ νὰ τὴν παρηγορῇ, ὅλο τῆς ἔλεγε: «Ναί! ναί! Στέλλα μου»—κ' ἐκρυφόκλαιε· ὁ πατέρας τῆς δὲν τῆς ἔλεγε τίποτε—κ' ἐκινόυσε ἀπελπιστικά τὸ κεφάλι κ' ἐμουρμούριζε:

— Πᾶει τὸ παιδάκι μου, μοῦ τρελάθηκε! Ἐπειτα, ὅπως ἔδλεπαν καὶ μάννα καὶ πατέρας πῶς ἡ Στέλλα των παραμιλοῦσε χειρότερα, τῆς ἔλεγαν χίλια καλὰ πράματα γιὰ τὸ Γιάννη τῆς:

— Παιδάκι μου, γλυκολογοῦσε ἡ φαρμακωμένη μάννα, ὁ ἄρχοντάς μας ὁ Δομενεγίνης θὰ λευθερώσῃ τὸ Γιάννη σου. Μᾶς ἀγαπᾷ καὶ μᾶς προστατεῦει. Ὅστερα εἶναι ὁ τιμιώτερος ἄρχοντας τοῦ τόπου μας καὶ ξέρει πῶς ἀδικα τὸν ἐφυλάκισαν καὶ γιὰ νὰ σώσῃ τὴν τιμὴν του καὶ μάλιστα τὴν τιμὴν σου, κόρη μου, θὰ θυσιάσῃ καὶ τὴν ἰδικήν του ἀκόμα....

— Ναί, Στέλλα μου, τῆς ἔλεγε μὲ μελετημένο χαμόγελο κι' ὁ μαῦρος πατέρας, ὁ κύρ Δομενεγίνης εἶναι τὸ καύχημα τοῦ χωριοῦ μας· δὲν θάφῃσῃ νὰ μᾶς γίνῃ τέτοια ἀδικία· αὐτὸς θὰ σώσῃ τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἀντρός σου καὶ θὰ κάμῃ τὸν κόσμον ἄνω κάτω γιὰ νὰ μὴ προσβληθῇ ἡ τιμὴ σου, παιδάκι μου.... μὴν κλαῖς, μὴν παραμιλῇς....

Κι' ἀληθινὰ τῇ Στέλλᾳ ἔπιασε τότες ἀκράτητο παράπονο καὶ μαζὶ μὲ τὸ κλάψιμο παραμιλοῦσε κι' ὅλα:

— Ναί, πατέρα, ναί, ὁ ἄρχοντάς μας θὰ τὸν σώσῃ.... θὰ τὸν κερᾷ καὶ κρασί.... θὰ τὸν φιλήσῃ κι' ὅλα χορεύοντάς τον ἔς τὰ γόνατά του τὰ μεσάνυχτα μὲ τοὺς ἀνακριτάδες....

— Πᾶει, μᾶς ἐτρελάθηκε! εἶπεν ὁ πατέρας.

Ἡ μητέρα δὲν ἔλεγε τίποτε κ' ἔστεκε τώρα μαρμωμένη. Ἐπρεπε νὰ περάσουν ἐβδομάδες γιὰ νὰ συνέλθῃ λίγο ἡ Στέλλα. Ὅσotόσο ὁ Δομενεγίνης κ' οἱ ἀνακριτάδες ἐγύρισαν τὴν ἄλλη μέρα ἔς τὴν πόλιν. Οἱ γονεῖς τοῦ Στεφανῆ καὶ τῆς Στέλλας κάθισαν πῆγαιναν νὰ γονατίσουν ἐμπρός των καὶ νὰ τοὺς παρακαλοῦν νὰ σώσουν τὸ Γιάννη των. Τοὺς ἐπαιρναν δῶρα μὲ τὸ σωρὸ κ' ἐχρεώθηκαν ὥς τὸ λαιμὸ γιὰ νὰ τοὺς συγκινήσουν βαθύτερα. Οἱ ἀνακριτάδες τώρα καὶ

μάλιστα ὁ Δομενεγίνης ἔκαναν τοὺς δύσκολους κ' ἐδεχόντανε τὰ δῶρα ταχτικά, ὅχι ὅμως καὶ τοὺς συγγενεῖς τῆς Στέλλας. Τοὺς ἐμνηνοῦσαν τώρα μὲ τοὺς δούλους των πῶς πρέπει τῇ δικαιοσύνῃ νὰ τὴν ἀφήσουν ἐλεύθερη, κι' ἂν καμμιά φορὰ τοὺς ἐδεχόντανε, τοὺς ἔλεγαν :

— Ὁ Στεφανῆς, φῶς φανερό, εἶναι ὁ φονιάς· ἂν ἀθωωθῇ, κάποιον θαῦμα θὰ γίνῃ....

Νὰ μὴ τὰ πολυλογῶ, ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς μῆνες, ὁ ἀδικοβαλμένος φονιάς τοῦ Περδικάρη λευθερώθηκε, ὅχι γιατί δὲν ἐπίστευε ἡ δικαιοσύνη πῶς ἦταν ἐνοχος, μὰ γιατί δὲν εὐρέθηκε κανένας μάρτυρας νὰ ἰδῇ μὲ τὰ μάτια του τὸ φόνο. Ὅλοι ὅμως ἐπίστεψαν πῶς ὁ Δομενεγίνης ἦταν ὁ σωτήρας τοῦ Γιάννη. Ὁ κακόμοιρος γαμπρός, προτοῦ ν' ἀλλοθῇ ἔς τὸ χωριό του, πῆγε κ' ἐπροσκύνησε σὰν ἅγιο τὸν ἀρχοντὰ μας.

— Ἀφέντη μου, τοῦ εἶπε, διάταξέ με νὰ σκοτώσω ἔς τ' ἀληθινὰ τώρα ἄνθρωπο, καὶ θὰ τὸ κάμω ἔς τὸ φτερό, γιὰ νὰ σοῦ πληρώσω τὸ καλὸ ποῦ μοῦ 'καμες. Ἡ Στέλλα μου κ' ἐγὼ εἴμαστε σκλάβοι τῶν σκλάβων σου !

Ὅταν ἐγύρισε ἔς τὸ χωριό, ἔτρεξε σὰν θεότρελος νὰγκαλιάσῃ τὴν παρθένα γυναῖκά του. Ἡ Στέλλα του, ὅσο κι' ἂν τὸν ἐδέχτηκε χαρούμενη, φάνηκε μαζεμένη κομμάτι. Ὁ ἄντρας τῆς ἐμυρίστηκε πῶς καὶ τρέχει, καὶ σὰν ἄντρας τῆς εὐκόλα κατάλαβε ὅτι δὲν εἶχαν κυτᾶξαι οἱ συγγενεῖς του. Ἡ Στέλλα ἦταν τριῶν μηνῶν !

— Γδύσου, μωρή, τῆς ἐφώναζε ὁ Γιάννης, γδύσου ! θὰ σὲ σχίσω ἔς τῇ μέσῃ !

— Γιάννη μου, τοῦ εἶπε ἡ Στέλλα, Γιάννη μου, τοῦ ξανάπε — κ' ἐκόπηκε ἡ γλῶσσά της. Ἐκαμε νὰ ξαναμουρμουρίσῃ καὶ ἄλλο κ' ἐσωριάστηκε ἔς τὸ πάτωμα μ' ἓνα « Δομέν... » σκαλωμένο ἔς τὸ κατᾶξερο λαρύγγι της. Ὁ ἄντρας τῆς ἐφρένιασε. Μισόνεκρα ἀρχίνησε νὰ τὴν κλωτσᾷ σὰν φόφιο κοράκι, νὰ τὴν πατῇ ἔς τὴν κοιλιὰ ὅπως οἱ δουλευτάδες μας τὰ σταφύλια. Τὴν ἐξεκοίλιασε μὲ τὰ πόδια. Ἐπειτα βγῆκε θεότρελος ἔς τὸ χωριό κ' ἐφώναζε τρέχοντας :

— Ξεδικῆθηκα ! Ξεδικῆθηκα !... τώρα εἰμαι φονιάς, πιάστε με !

Τὸν ἐπιασαν γιὰ δαιμονισμένο, μὰ ὅταν εὐρηκαν νεκρὴ καὶ παραμορφωμένη τὴν ἄκακη Στέλλα, τὸν παράδωσαν ἔς τὴν ἐξουσία μ' ἀναθέματα καὶ μὲ φτυσίματα. Ἐπειτα ἔκαμαν οἱ γιατροὶ ἐξέτασι κ' ἐθεβαίωσαν πῶς ἡ Στέλλα εἶχε παιδί μέσα τῆς τριῶν μηνῶν. Εἶχαν φωνάξῃ μάλιστα καὶ τὴ μάνα μου, ποῦ ἔκανε καὶ τὴ γιάτρινά καὶ τὴ μαμὴ—κ' ἡ μάνα μου μὲ τὰ μάγια τῆς αὐτῇ μονάχα ἀνακάλυψε τὴν ἀλήθειαν, ὅπως θὰ μάθης. Ὅλο τὸ χωριὸ εἶχε γίνῃ ἄνω-κάτου γιὰ τὰ συμβάντα. Ἄλλοι ἔρριχναν καὶ κάποιον δίκην τοῦ Γιάννη· ἄλλοι τὸν καταδίκαιζαν. Ἄλλοι ἔλεγαν πῶς εἶχε κοιμηθῇ μὲ τὴ Στέλλα προτοῦ νὰ τὴν στεφανωθῇ κ' ἐξέχασε· ἄλλοι πῶς ἡ Στέλλα τὸν εἶχε ξεχάσει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς οἱ περισσότεροι εἶχαν σιχαθῇ τὸ γαμπρὸ γιὰ τὸ σκοτωμὸ τῆς νέας κ' ἐπίστεψαν κι' ὅλα πῶς αὐτὸς θάναί κι' ὁ φονιάς τοῦ Περδικάρη. Ὅταν ἀρχισε ἡ δίκη τοῦ Γιάννη,

κόσμος, πατείς με πατώ σε, 'ς τό δικαστήριο. 'Ο Γιάννης 'ς ὅλη τή δίκη δὲν ἔβγαζε γρὺ ἀπὸ τὸ στόμα' μονάχα ὅλο ναι κι' ὄχι ἔλεγε. Τὸ δικαστήριο, βέβαιον τώρα πῶς καὶ τὸν Περδικάρη ἀκόμα θὰ σκότωσε ὁ Γιάννης, τὸν καταδίκασαν εἰς θάνατον, γιατί ξέρεις καλὰ, πιστεύω, πῶς οἱ Βενετσιάνικοι νόμοι ἦταν αὐστηροὶ πολὺ, γιὰ τοὺς φτωχοὺς μάλιστα. Μάρτυρας ἦταν κι' ὁ Δομενεγίνης, μὰ δὲν παρουσιάστηκε, γιατί ξάφνου εἶχε ἀδιαθετῆσαι ἀπὸ τὴ μεγάλη του λύπη, εἶπαν, ποὺ ἀθώωσε μὲ τὰ μέσα του τὴν πρώτη φορά «αὐτὸν τὸν ἀτιμο κακοῦργο». Προσβολὴ μεγάλη πῆραν κι' οἱ ἀνακριτάδες γιὰ τὸ φόνον τοῦ Περδικάρη, ἀφ' οὗ ἐγνωμάτεψαν κι' αὐτοὶ πῶς εἶναι ἀθῶος τέτοιος κακοῦργος. Ἔλεγαν μάλιστα πῶς θὰ τιμωρηθοῦν καὶ πῶς ὁ πιὸ νέος ἀπ' αὐτοὺς ἀπ' τὸ κακὸ του εἶναι τοῦ θανάτου 'ς τὸ κρεβάτι.

Δεκαπέντε μέρες ὕστερα ἀπὸ τὴ δίκη, ἔπρεπε νὰ κρεμάσουν τὸ Γιάννη. Δεκαπέντε μέρες προτοῦ, λοιπόν, νὰ σου κι' ἔρχεται 'ς τὸ χωριό μας ὁ Διαλάπας, ὁ ἐμπιστος ὑπηρέτης τοῦ Δομενεγίνη, καὶ πέφτει ἄρρωστος ἀπὸ κόλπον 'ς τὸ φτωχικὸ τῆς μάνας μου. 'Ο Διαλάπας ἀπὸ μικρὸ παιδί ἦταν σὰν ἀδελφὸς μέσα στὸ σπιτί μας κι' ἐθαύμαζε πολὺ τὴ δύναμιν τῆς μάνας μου 'ς τὰ μάγια. Ἡ μάνα μου τὸν ἐκύταξε σὰν ἀδελφὸ νύχτα μέρα περνοῦσε 'ς τὸ προσκεφάλι του. Μὰ τίποτε. 'Ο θάνατος τοῦ 'τριξε τὰ δόντια. 'Ο Διαλάπας ἔλυωνε κι' ἐφαίνοντανε λυπημένος περισσότερο κι' ἀπὸ τὸν πλούσιον πατέρα ποὺ χάνει τὸ μονακρίδιο παιδί.

— Μαρία, ἔλεγε πολλὰς φορές τῆς μάνας μου, Μαρία, πότε θὰ πεθάνω; Νὰ μοῦ τὸ πῆς δυὸ ὥρες προτοῦ θέλω νὰ μ' ἐξομολογήσης.

— Ἐγὼ νὰ σ' ἐξομολογήσω; τοῦ ἔλεγε ἡ μάνα μου νὰ κράξω τὸν πνευματικό!

— "Οχι! ὄχι! ἑκατὸ πνευματικοὶ γὰ μ' ἐξομολογήσουν, πάλε 'ς τὴν κόλασιν θὰ πάω....

Ἡ μάνα μου ἔγινε περίεργη καὶ γιὰ νὰ μάθῃ κατάφυγε 'ς τὰ μάγια τῆς! Ἐξώρκιζε τὰ τελώνια τῆς γῆς γιὰ νὰ τῆς προποῦν τὰ μυστικά τοῦ Διαλάπα ἐπρόσταξε τὰνανάπαντα πνέματα τοῦ Ἄδην νὰ τῆς μυστηρευθοῦν τὰπόκρυφα τοῦ Διαλάπα. Μὰ τίποτε! Πρώτη φορά 'ς τὴ ζωὴ τῆς ποὺ δὲν τὴν ἄκουαν οἱ ἀπόκρυφες δυνάμεις τῆς γῆς.

— Μωρέ, ἔλεγ' ἡ μάνα μου, μεγάλο κρῖμα θᾶκαμ' ὁ Διαλάπας, ἀφ' οὗ καὶ τὰ τελώνια φοβοῦνται νὰ μοῦ τὸ 'μπιστευθοῦν! Τότε κατάφυγε 'ς τὸ φοβερώτερον μάγι, ποὺ μὰ φορά 'ς τὴ ζωὴ τῆς μονάχα μπορεῖ νὰ κάμῃ μιὰ μάγισσα. Ἐτοίμασε ἀπὸ βότανα τὸν ἀντίφυγον, γιὰ νὰ μεθύσῃ ὁ Διαλάπας ἀπὸ τὰ κύματα τῆς ζωῆς καὶ φανερῶσιν τὴν ἀλήθειαν. Τοῦ τὸν ἔδωκε «μετὰ φόβου θεοῦ, πίστεως». Ὡς τὰληθινά, μόλις ὁ Διαλάπας τὸν ἐπῆρε, ἐρεθίστηκε, ἄφριξε κι' ἐφώναξε:

— Ἐγὼ τὰ φταίω ὅλα, ἐμὲ κρεμάστε, ὄχι τὸ γαμπρό....

— Μεγάλῃ δόσει τοῦ 'δωκα, ἔλεγ' ἡ μάνα μου, καὶ τὸν ἐξώρκιζε μαζί.

— Μαρία, τῆς ἔλεγ' ἐκεῖνος, Μαρία μου, τὴν βλέπεις;.... μὲ

φαρμακώνει με τ' άγνό της « σ' ευχαριστώ »· με τό παρθενικό φιλή της μου φένει τήν καρδιά, άχ! μ' έμαχαίρωσε με τ' άπαλό της χάδι· κράτα μου τήν κοιλιά, βγαίνουν τάντερά μου· με ξεκοιλιάζει, Μαρία, χωρίς νά μ' άγγίξω... Δέν φταίω 'γώ, παρθένα μου, αυτός φταίει, όχι, έγώ κι' αυτός φταίμε· ναι, κορίτσι μου, ναι, μόνος έγώ φταίω, έχεις δίκχο!... ά! ά! φτάνει! φτάνει σου λέω! ναι, παρθένα, φτάνει, νά ζής...

Ός τόσο ή μάμμα μου άνήσυχη, ξακολουθοῦσε φοβερώτερα τά ξόρκια της κ' έτσι κάπως ύστερα ήσύχασε ό Διαλάπας κ' έκαμε νόημα τής μάmmas μου νά πλησιάσῃ. Έπειτα τής έπιασε τό χέρι και τής ειπε θεομύστικα:

— Μαρία, τρέξε νά σώσης έναν άθῷο... ό Γιάννης του Στεφανή δέν έσκότωσε τόν Περδικάρη... τόν έσκότωσαν τά όργανα του Δομενεγίνη — Θεέ μου, νά μήν τό μάθη πώς σου τό 'πα έγώ και ξολοθρέψῃ όλο μου τό σόι! — Αυτός έπλάνεσε με τούς ανακριτάδες του, σάν νά ποῦμε, τή Στέλλα... έγώ τούς τήν έπήγα μεσάνυχτα... έγώ φταίω... έγώ ά! φτάνει, παρθένα, φτάνει νά ζής... έγώ τούς τήν έπήγα μεσάνυχτα και τήν έπότισαν ναρκωτικό... έγώ φταίω, ά! φτάνει νά ζής... τρέξε, Μαρία... αυτός κ' έγώ... όχι αυτός, ναι... έγώ...

Κ' εκεί ποῦ φοφοῦσε ό Διαλάπας, ή πονετική μάμμα μου σάν τρελή τρέχει 'ς τήν πόλι. Δέν θά τό πιστέψῃς, μά έτσι τό θέλησε ό Θεός, ήταν ή παραμονή νά κρεμάσουν τό Γιάννη. Η πρώτη δουλειά τής μάmmas μου ήταν νά τρέξῃ 'ς τό Δομενεγίνη. Τήν έδιωξαν:

— Δέν εἶν' επάνω ό άφέντης!

Τρέχει τότε 'ς τούς ανακριτάδες.

— Δέν εἶν' επάνω οί ανακριτάδες — ό ένας μονάχα ό πιό νέος, εἶν' επάνω και ψυχομαχάει κι' αύριο γίνεται κ' ή κηδεία του.

Κάνει τότε καρτέρι του εισαγγελέα 'ς τό σπίτι του και μόλις τόν ματιάζει, τρέχει και του ξιστορεῖ όλα. Ό κύρ εισαγγελέας τήν μισάκουσε πρώτα ξερά και τήν έδιωξ' έπειτα βάρδαρα και τήν ειπε μάλιστα — μου τό λεγ' ή μάμμα μου γελώντας — « ξαναμωραμένη ». Η αλήθεια εἶναι μολοντοῦτο πώς ξάφνου αναδλήθηκε τό κρέμασμα του Γιάννη και πώς διά μιᾶς εἶγιν' άφαντος και Δομενεγίνης κι' ανακριτάδες, έξω από τόν πιό νέο, ποῦ ψυχομαχοῦσε. Τότες ή μάμμα μου έδιαλάλησε όσο μπορούσε όσα έμαθ' από τό Διαλάπα. Σκάνδαλο μεγάλο άρχίνησε νά γίνεται από τή φτωχολογιά, μά 'ς εκείνη τήν εποχή τών φτωχών τό δίκχο δέν τό ζήλευαν και τά γουρούνια. Άφηκαν 'ς τή φυλακή γιά κάμποσο ακόμα τό Γιάννη κ' έπειτα βγήκε λόγος πώς γιατροί διωρισμένοι από τήν Κυδέρνῃσι έβεδαίωσαν πώς ό Γιάννης του Στεφανή ήταν τρελός και πρέπει νά τόν ελευθεώσουν. Μά ό Γιάννης έδγῃκε καλά και περίκαλα 'ς τά μυαλά του και τό κακόμοιρο παιδί, γλήγορα-άργά, έμαθε τᾶδικο, ποῦ του καμε ό Δομενεγίνης και τᾶδικο ποῦ έκαμε κι' αυτός τής Στέλλας του. Δέν ήμπόρεσε νά κρατηθῇ από τή συγκίνησι· έμούγκρισε σάν καρδιολαθωμένο βουδάλι κ' έσωριάστηκε νεκρός κι' άπόνεκρος.

— Κι' ὁ Δομενεγίνης, κυρά Βασιλική; ἠρώτησα τὴν μάγισσαν τοῦ χωριοῦ.

— Αὐτός, παιδάκι μου, ἦταν ἄρχοντας. Ὑστερ' ἀπὸ κάμποσο, ἀφ' οὗ μισολησμονήθηκε τὸ πρᾶμα, ξανάλθε 'ς τὴν πατρίδα κ' ἔζησε πολλὰ χρόνια ἀκόμα, ὅπως μοῦ 'λεγε ἡ μακαρίτισσα ἡ μάννα μου, μὰ 'βρωμοῦσε ζωντανός ἀπὸ τὰ μαῦρα σκουλίκια τῆς ἁμαρτίας, ποὺ παράδερναν ἀχόρταστα μέρα-νύχτα γύρω 'ς τὰ φυλλοκάρδια τῆς σατανικῆς ψυχῆς του....

Ἀλεξάνδρεια, Ἰούλιος 1907.

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑΣ

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΙΣΤΑΙ

— Πολὺ καλὰ, κυρά μου! Τριάντα φράγκα τὸ μῆνα καὶ.... τὰ τυχερά σου. Σκούπισμα, σφουγγάρισμα, πλύσιμο, μαγείρεμα... Μὰ ἂν παρουσιασθῇ καὶ καμμιά ἄλλη δουλειὰ ἔκτακτη, τὴν κάνεις;

— Ἀκοῦς ἐκεῖ! Ὅτι περνάει ἀπὸ 'μένανε, καὶ ὅτι ἀγαπάει ἡ ἰερωσύνη σας, μὲ τῆς χαρὲς σας!.. Εἶμαι ἑτοιμὴ!